

Virtuelna škola demokratskog rukovođenja

***Javne politike i političke partije – Ana Kadović Kovačević
VII lekcija***

KOMENTARI I PITANJA POLAZNIKA ŠKOLE

Javne politike su odličan način da građani na posredan način vode i usmjeravaju pravac razvijanja jedne zemlje. Najveći problem Crne Gore I generalno zemalja Balkana je taj što ovi prostori nisu prošli kroz industrijsku revoluciju. Politička kultura I svijest o tome da je svaki pojedinac odgovoran za javne politike je na vrlo niskom nivou. Kako inače objasniti da građani ni na koji način za greške u vođenju javnih politika ne kazne političke partije na izborima. Kako objasniti da građanin prilikom izbora ne vodi računa o tome da li je stranka za koju je glasao/la na predhodnim izborima nije ispunila ništa od obećanog? Programske politike koje bi morale da se maksimalno implementiraju naročito u oblasti jačanja životnog standarda previše se olako uzimaju I shvataju a građani su svakog dana sve siromašniji.

(Zoran)

Vjerujem u neophodnost okupljanja građana oko životnih pitanja, a ne oko isprazne demagoške retorike koja zagovara učlanjivanje u političke partije zarad privremenog rješavanja privatnih egzistencijalnih problema. Zbog toga treba ponuditi jasne programske ideje o svim socijalnim, ekonomskim i političkim pitanjima i istovremeno istrajati u dosljednosti da okupimo ljude koji prihvataju taj program, i ne pristaju na kozmetičke promjene u našem društvu. Kada je nezaposlenost u stalno porastu, i kada su najveći procenat od toga žene, onda nemamo vremena za čekanje. Ono što je jako važno je činjenica da nažalost nista od onoga što je vrijedno u nama ne dolazi do izražaja, zbog čega smo daleko od onog života u kojem bi mogli da ne tražimo od drugih da rješavaju naše probleme. Država bi morala da nam pruži onu vrstu podrške koja bi nam omogućila da sami rešavamo svoje probleme. Zbog toga je važno da napravimo dogovor koji bi nam to omogućio, i to je ono što pravi razliku između politike o kojoj mi govorimo i politike drugih.

(Miodrag)

Javne politike predstavljaju aktivno rješavanje problema ili relevantnih pitanja javnog života. Primjena ovih politika se radi od strane vlade koja, naravno, ima legislativan, politički i finansijski autoritet. Proces stvaranja javnih politika jeste reagovanje na potrebe ljudi i zajednice. Reakcije su uglavnom inicijative nevladinog sektora ili vladinih tijela. Za stvaranje javnih politika potrebna je kvalitetna procjena a analiza. Političke partije u Crnoj Gori generalno vode neorganizovanu javnu politiku. Neutemeljenost u stavovima, ideološka dezorijentisanost, nedosljednost u prekopiranim partijskim programima jeste karakterisitka naših partija. Nepostojanje ideološke matrice po kojoj bi se vodila javna politika jeste glavni nedostatak. Političke partije su se danas našle u folkloriziranoj političkoj sceni, u kojoj je bitnije pojaviti se u medijima nego zastupati svoj program. Razlike nema, a birači su primorani da biraju između istih i da se, nažalost opredjedjeluju za političku partiju shodno nacionalnom ključu. Javne politike ne postoje, a ukoliko postoje, onda se ne sprovode u onoj mjeri u kojoj bi trebale.

(Itana)

Ono što je karakteristika političkih partija u Crnoj Gori, pri čemu posebno mislim na vladajuću partiju, jeste da važniji lider od samog programa političke partije. Da li je to zaostavština prošlog političkog sistema, tek kod nas je važnije ko nosilac određenog političkog programa od samog programa. Po mom mišljenju, kod nas je, u prevelikoj mjeri, došlo do preklapanja **politics** i **policy** pa se programska politika manifestuje kroz svakodnevnu politiku gdje, zapravo imamo spinovanje i vođenje politike kontrasta. Rijetko se može čuti, vidjeti da neko govori o konkretnim rešenjima a još ređe o postignutim ciljevima i dostignutim rezultatima. Svaka politička partija koja bi programsku politiku stvarala kroz participativni model sa jasno i precizno definisanim rešenjima za goruće probleme crnogorskog društva imala bi veće kapacitete za ostvarivanje boljeg izbornog rezultata. Naravno, u današnjem digitalizovanom društvu uloga mas-medija bi bila jedna od ključnih. Ono što mene konkretno zanima jeste kako se boriti protiv nepotizma i partitokratije koji predstavljaju jedne od glavnih problema našeg društva.

(Mileta)

U našoj politici mnogo šta pomenutog u tekstu postoji, ali sve to je u sjenci nečeg što se zove harizma, odnosno nekog koga označavamo terminom harizmatični vođa. Gotovo svaka partija kod nas ima veoma dobro razrađene javne politike, ali više u domenu teorije ili pro forme, i gotovo svaka pati od onog što se zove liderstvo. Suštinski gotovo svaka partija na našoj političkoj sceni je daleko od onog što se zove javna politika. Ovo kažem uz ogradu, da sam dobro razumio napisano, a to je da je prioritet javne politike dobrobit građana, da su građanin ili građanka na prvom mjestu. A da su partije te koje u jednom konstruktivnom, korektnom i nadasve transparentnom odnosu i u svakodnevnom kontaktu s ljudima, skeniraju probleme pojedinca i zajednice, i oslušujući glas naroda angažuju sve svoje sposobnosti i svoje kapacitete u cilju rješavanja problema koji se postavljaju pred građane u svakodnevnom životu. Sve ovo daje utisak da su javne politike, moglo bi se reći „živa“ materija koja u jednoj fluidnoj formi ide od političke stranke ka građaninu, i takođe povratno od građanina ka političkoj stranci. I u tom kontaktu u toj specifičnoj komunikaciji, zasnovanoj na obostranom povjerenju, poštovanju i repsektu je ključ onog što bi trebalo da je javna politika. Na ovaj način se dolazi do eliminacije onog što je kod nas problem, a to je liderstvo, odnosno to je politika lidera, koja u suštini pravi dvostruki problem samoj političkoj stranci koja imajuć taj specifičan sistem liderstva na duže staze gubi, prvenstveno gubi svoj identitet, pa se poistovećuje u stvari sa svojim liderom koji je personifikacija te i takve politike.

(Elvis)

U svakom demokratskom društvu je bitno da građani razumiju kako vlast kreira politiku, koja optimalna rešenja nudi kao izbor građanima i kako vrijeduje politike. Smisao je u pojašnjavanju javnih problema građanima i kreatorima politike da bi napravili najbolji izbor među ponuđenim alternativama.

Kreatori politike uglavnom više vode računa o javnim interesima građana i odgovorniji su u ambijentu u kome se i građani aktivno uključe u procese kreiranja politika. Ovi procesi povratno snažno jačaju demokratsku dimenziju političkih procesa, ali i povećavaju kvalitet javnih izbora jer ih približavaju realnim potrebama građana doprinoseći boljem konačnom kvalitetu usluga. *Javno mnjenje* je izuzetno važno za kreiranja politika. Ispitivanje javnog mnjenja je bitan instrument jer ukazuje na granice do kojih je javnost spremna da prihvati određene ideje i akcije u kreiranju i sprovođenju javnih politika.

Od velikog značaja je postojanje transparentne politike, razvoj političke kulture, postojanje mehanizama i instituta direktnog uključivanja građana (referendumi, građanske inicijative, debate, paneli, savetodavna veća itd. na nivou lokalne vlasti i države.

(Tanja)

Prema mom mišljenju, osnovni problem u donošenju ne samo javnih politika, već i cijelokupnog procesa odlučivanja kod nas leži u nerazvijenosti participativne demokratije u kojoj bi proces odlučivanja trebalo da počne na najnižem nivou počev od građana, da bi se na kraju uobličio u strateške odrednice zemlje.

Uglavnom se sve zasniva na centralizovanom odlučivanju bilo da su to odluke koje se donose na najvišem nivou, pa sve do onih na nivou jedne političke partije, organizacije pa i porodice.

Participacija je nešto na čemu se insistira na putu prevazilaženja tranzicionih bolesti, a što se zaustavlja samo na pukom teoretisanju. Poenta je ojačati pojedinca, da se zainteresuje i bude dovoljno odgovoran da traži i uzme učešće u procesu odlučivanja.

Što se tiče političkih partija, imajući u vidu još kruće odsustvo participacije svih članova, mišljenja sam da se sve odluke i na tom nivou donose voljom uskog kruga pojedinaca. Još je značajniji problem što se, osim u teoriji, na žalost malo brine za potrebe zajednice i običnog čovjeka, a mnogo više za sopstvene interese, ali to je već tema koja je elaborirana mnogo puta. Krucijalno je u praksi pomjeriti težište sa interesa pojedinca, na interes zajednice, tu mislim na sve odluke, posebno na one na kojima insistiraju političke partije u cilju pridobijanja glasača (što je na žalost jedini cilj).

(Lejla)

Na žalost ovakav vid vođenja politike, zasnovan za politikama i programima, usmjeren prema needukovanom biračkom tijelu, nije dovela do rezultata kod onih koji su pokušali. Zato je na žalost politika postala manipulacija identitetskim pitanjima, a partije udruženja zasovana na interesu i etnčkoj bliskosti. Zbog nedostatka znanja unutar partija, veoma je bitno da se ova tema ubuduće potencira. Politika u Crnoj Gori je loša, ali je između ostalog takva, i zbog toga što je većina društva posmatrač i statira u političkim procesima koji su neodgovorni i zbog toga što niko na vrijeme ne reaguje i ne sugeriše drugačiji put, alternativu onom zvaničnom, koji nas posle dovede do ivice ambisa, ili kao što slučaj u ovom trenutku, u odnosu koji je karakterističan za privredu, praktično do samog dna i do činjenice da je ekonomski neodrživ sistem u kojem mi danas živimo.

(Dubravka)

Proces izrade programske politike je od suštinske važnosti za izgradnju zdrave partije. Za kreiranje dobre programske politike od presudnog značaja je jasna predstava o tome koja su to pitanja od krucijalne važnosti za birače. Kvalitet programske politike zavisi od kvaliteta političkih stranaka kao i od kvaliteta političkih aktera i njihove sposobnosti da prepoznaju potrebe građana i aktivno ih uključe u cijeli proces izrade programskih politika, jer upravo volja građana mora biti izvor svake konkretne javne politike.

Procesu razvoja javnih politika jedne partije mediji svakako mogu doprinjeti. Sam proces bi trebalo da bude transparentan, otvoren i javan, a mediji mogu da odigraju značajnu ulogu upućivanjem poruka koje će kod javnosti izazvati interes za uključivanje u proces razvoja politike jedne partije.

(Bernard)

Ponuđene javne politike o važnim socijalnim, ekonomskim i političkim pitanjima doprinjele bi izbornom uspjehu političke partije u Crnoj Gori samo ukoliko bi programom jasno bili postavljeni realni politički ciljevi, definisani realni problemi u ostvarivanju ciljeva, ponuđena jedinstvena i jasna rješenja problema kao i načini njihovog rješavanja i odgovori na pitanja ko će i kakvu korist imati od takve politike. Takođe je veoma važno da su ponuđene programske politike nastale kao rezultat konsultacija sa svim zainteresovanim stranama, običnim građanima

i drugim relevantnim subjektima i da izražavaju njihovu volju, stvarne potrebe i interese, čime se stvara povjerenje u određenu političku opciju i doprinosi motivaciji da se svi koji učestvuju u kreiranju javne politike založe i za njenu implementaciju, što u krajnjem može da utiče i doprinese izbornom uspijehu.

(Ajša)

KOMENTAR PREDAVAČA

Poštovani alumnisti,

Željela bih svima da se zahvalim na ponudjenim komentarima i zapažanjima, kao i na interesovanju koje je ova dosta široka i kompleksna tema probudila kod vas. Saglasna sam sa većinom vas i to sam naglasila i u tekstu da bi, u najmanju ruku, bilo naivno očekivati da se birači opredjeljuju za koga će glasati na osnovu ponuđenih javnih politika. Međutim, sve je veći broj građana umoran od donošenja odluka, pravilnika, brojnih strategija i politika iz zatvorenih vrata i sve će biti više onih koji će cijeniti procese koji im omogućavaju da se njihov glas čuje prilikom odlučivanja o tome koji su prioriteti stranke, zajednice ili vlade. Konačno, saglasna sam onima koji smatraju da ona partija koja pokrene proces, i iznad svega istraje na procesu organizovanja diskusija, prvenstveno unutar svog članstva, a potom i na druge spoljne aktere, u pokušaju participativnog identifikovanja zajedničkih problema, a potom i različitih opcija njihovog rješavanja, ima šansu da povrati odavno izgubljeno povjerenje građana u političke stranke i njihove osnovne funkcije. Izvjesnije je da će politika koju jedna partija stvara korišćenjem konsultativnog procesa biti zasnovana na praksi i iskustvima glasača, i da samim tim može imati i veći stepen javne podrške.

U današnjem vremenu kada je sve dublji jaz između građana i političkih partija, na vama stranačkim članovima, funkcionerima, NVO aktivistima, novinarima je obaveza da pokretanjem konsultacija u okviru vaših organizacija, institucija ili insistiranjem na konsultacijama približite donešene odluke i politike građanima i pružite im razlog više da se uključe, prate njihovo sprovođenje i daju doprinos njihovom unapređenju.

Kad god razmišljam o konceptu javnih politika, sjetim se bivšeg savjetnika za izradu politika u Laburistickoj partiji Velike Britanije Luka Brusa, koji je, u pokušaju da približi važnost procesa ucesnicima jednog NDI seminara, naglasio da je samo putovanje podjednako važno kao i konačna destinacija ("the journey is as important as the final destination"), naglašavajući time da je sam proces izrade politika podjednako važan kao i krajnji proizvod. Dakle, razvijanje sistema/mehanizma za izradu politika bilo da se radi o političkoj partiji ili o vladi jedne države je dugoročan proces. Nedovoljan fokus i zanemarivanje samog procesa, najčešće vidim kao izazov sa kojim se suočavaju političke stranke koje bi željele da se bave izradom politika. A proces zahtijeva vrijeme, posvećenost, i uključenost relevantnih aktera koji bi mu dali značenje i učinili da sam proces iznjedri naodrživija rješenja za identifikovane probleme.

Imajte na umu da struktura koju politička partija ima na početku procesa ne mora da bude ona koju će stranka i zadržati, pogotovo ako pokaže manjkavosti u funkcionisanju. Ne treba se plašiti izmjena i revizije procesa, sve dok se ne dođe do onog procesa koji odgovara potrebama i vrijednostima partije, kao i samom kontekstu u kojem se proces odvija.

Stvarni problemi na dnevnom redu stranačkog sastanka nijesu samo razlog zbog kojeg bi na taj sastanak došli stvarni građani, **nego i glavna obaveza stranke**, a poznavanje pomenutog

koncepta izrade javnih politika samo im može biti od pomoći u tim diskusijama. Podsjetimo se još jednom da je potreba pravovremenog stvaranja programa rada vlade jedan veoma važan razlog za bavljenje političkih partija javnim politikama.

Ovim putem Vas molim da se posvetite analizi procesa konsultacija u Vašim organizacijama, i ako već niste krenuli u proces izrade politika, vi budete pokretači procesa.

Iz Vaših komentara razumjela sam da ste shvatili važnost bavljenja javnim politikama, ali mi se čini da jedan broj Vas ima dilemu oko toga na kome leži odgovornost da pokrene taj proces. U nadi da će poslužiti kao inspiracija, zaključila bih svoj komentar riječima Mahatme Gandija „Be the change you want to see in the world.“

Ana Kadović